

ΤΟ ΒΥΘΙΣΜΕΝΟ ΡΑΡΙΟΝ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΤΑΜΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ «Η ΔΑΕΙΡΑ»

Εικ. 1_2 Η θεά Δήμητρα και η Κόρη ανάθετον στον Τριπτόλεμο, υιό του βασιλέως της Έλευσίνος Κελεού, την Αποστολή να διδάξη την γεωργία του σίτου στην ανθρωπότητα, κατά την Αττική παράδοσι. (Ανάγλυφο εικόνημα του ναού του Τριπτόλεμου στην Έλευσίνα)

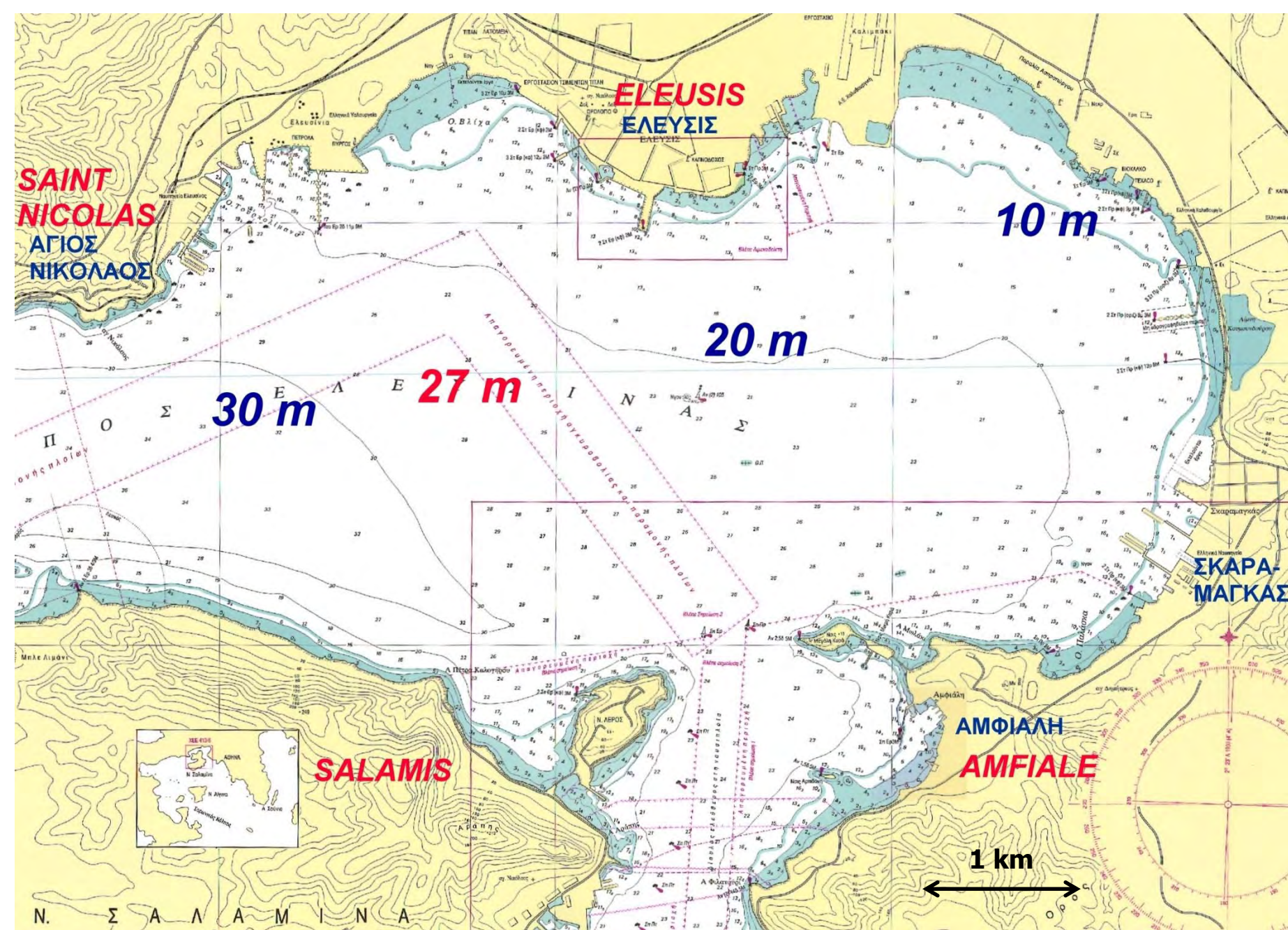

Η ΓΕΩΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

«Δημήτηρ τῷ Τριπτολέμῳ ἀποδοῦναι τὸν τοῦ σίτου σπόνρον, ὃ συντάξει πᾶσιν ἀνθρώποις μεταδοῦναι τῆς τε δωρεᾶς, καὶ **τὰ περὶ τὴν ἔργασίαν τοῦ σπόρου διδάξει**» (Διόδωρος Σικ.), ...καὶ «δίφρον κατασκευάσασα πτηνῶν δρακόντων τὸν πυρὸν ἔδωκεν ὦ τὴν ὅλην οἰκουμένην δι' οὐρανοῦ αἰρόμενος κατέσπειρεν» (Απολλοδώρος).

Στὸ Πάριον Χρονικὸ ἀναφέρεται ὅτι τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνέβη τὸ ἔτος 1409 π.Χ. Ὅμως θεωροῦμε ὡς λανθασμένη ἐκτίμησι αὐτές τις χρονολογήσεις. Ἡ διάδοσις τῆς γεωργίας με τὸν Τριπτόλεμο συνάδει με τις ἀρχές τῆς Νεολιθικῆς περιόδου (6.000 π.Χ.). Ἡ νέα αὐτὴ ἐκτίμησις συμφωνεῖ με τὸ θέμα πού μελετοῦμε, δηλαδὴ τῆς καταστροφῆς σημαντικοῦ μέρους τοῦ Ραρίου πεδίου ἀπὸ κατακλυσμὸ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Προτοῦ λοιπὸν τὴν ἔλεусι τῆς Δήμητρος καὶ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Τριπτολέμου, καὶ **πρὶν καταστῇ ἡ Σαλαμίνα νῆσος** ἐξ αἰτίας τοῦ τρίτου κατακλυσμοῦ - σύμφωνα με τὴν σειρά πού ἀναφέρονται οἱ κατακλυσμοὶ στὰ ἀρχαία μας κείμενα - ἡ γεωγραφία τῆς περιοχῆς θὰ ἦταν ὅπως δείχνουν οἱ διπλανοὶ χάρτες (εἰκ. 3,4).

Εικ. 5 Ἡ πολὺ μικρὴ κλίσις τοῦ πυθμένος στὸν σημερινὸ βυθομετρικὸ χάρτη τοῦ Κόλπου τῆς Έλευσίνος, καὶ ἡ ἰσοβαθὴς τῶν 27 μέτρων

Ἐστιάζουμε στὴν ἰσοβαθὴ τῶν 27 μ. ἀνάμεσα στὴν φυσικὴ ἀπόληξι τοῦ ὄρους Τρικέρι, πού χωρίζει τὴν Μεγαριδὰ ἀπὸ τὸ Θριάσιον πεδίο (θεῖσις Ἅγιος Νικόλαος), καὶ στὴν ἀπόληξι τῆς Ἀμφιάλης. Πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἰσοβαθὴ γραμμὴ πιθανολογοῦμε ὅτι κατασκευάστηκε τὸ ἀντιπλημμυρικὸ τεῖχος, σύμφωνα με μαρτυρία ἀλιέως-δύτου, πού σώζεται σὲ ἀνέκδοτα ἀποσπάσματα τῆς ταινίας «Ἀγέλαστος Πέτρα».

Εικ. 6 Ἡ λεκάνη τῆς Έλευσίνος πρὶν ἀπὸ τὸν σχηματισμὸ τῆς Σαλαμίνας ὡς νήσου

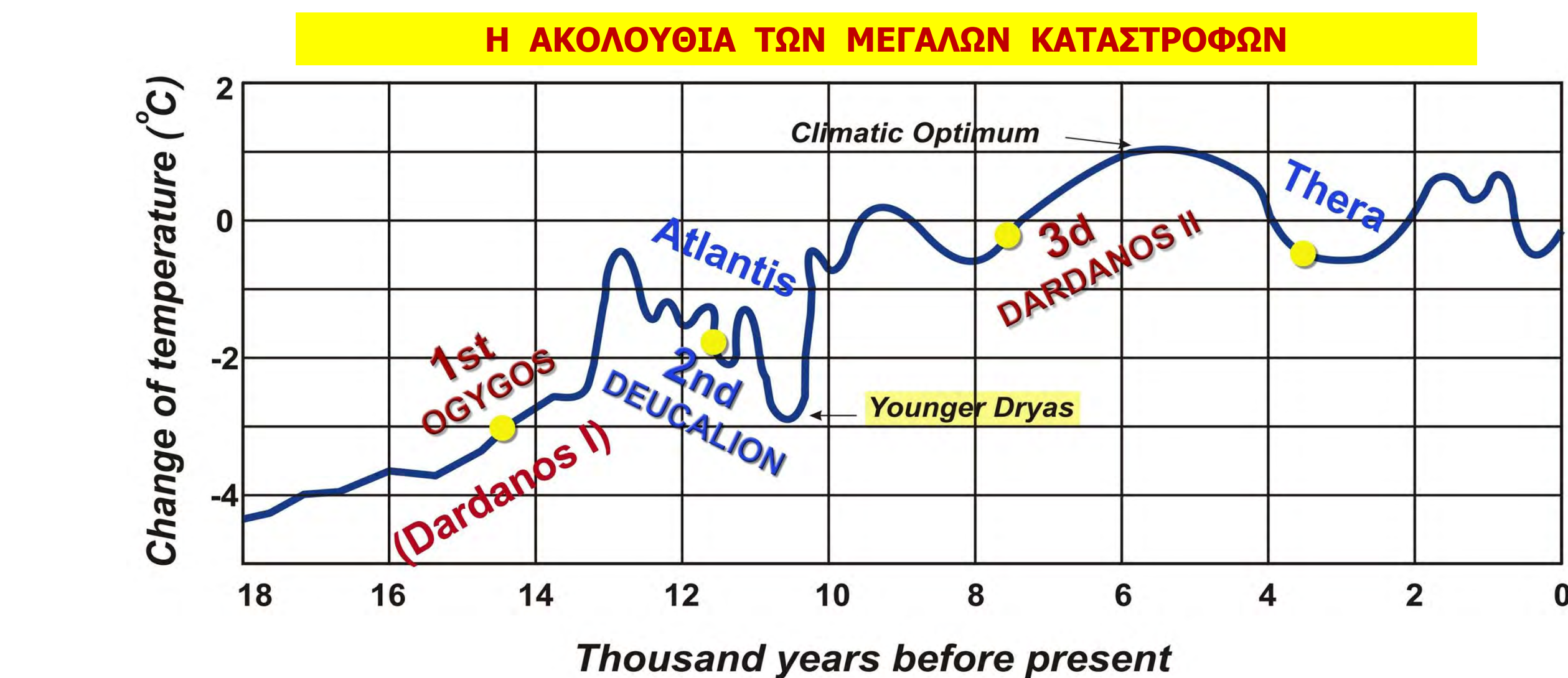
Μία προσεκτικότερη ματιὰ στὴν λεκάνη ὅπου σήμερα βρίσκεται ὁ κόλπος τῆς Έλευσίνος μᾶς δείχνει τὴν μικρὴ κλίσι τοῦ πυθμένος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς.

Εικ. 8 Τὸ πιθανολογούμενο τεῖχος στὸν βυθὸ τοῦ Κόλπου τῆς Έλευσίνος

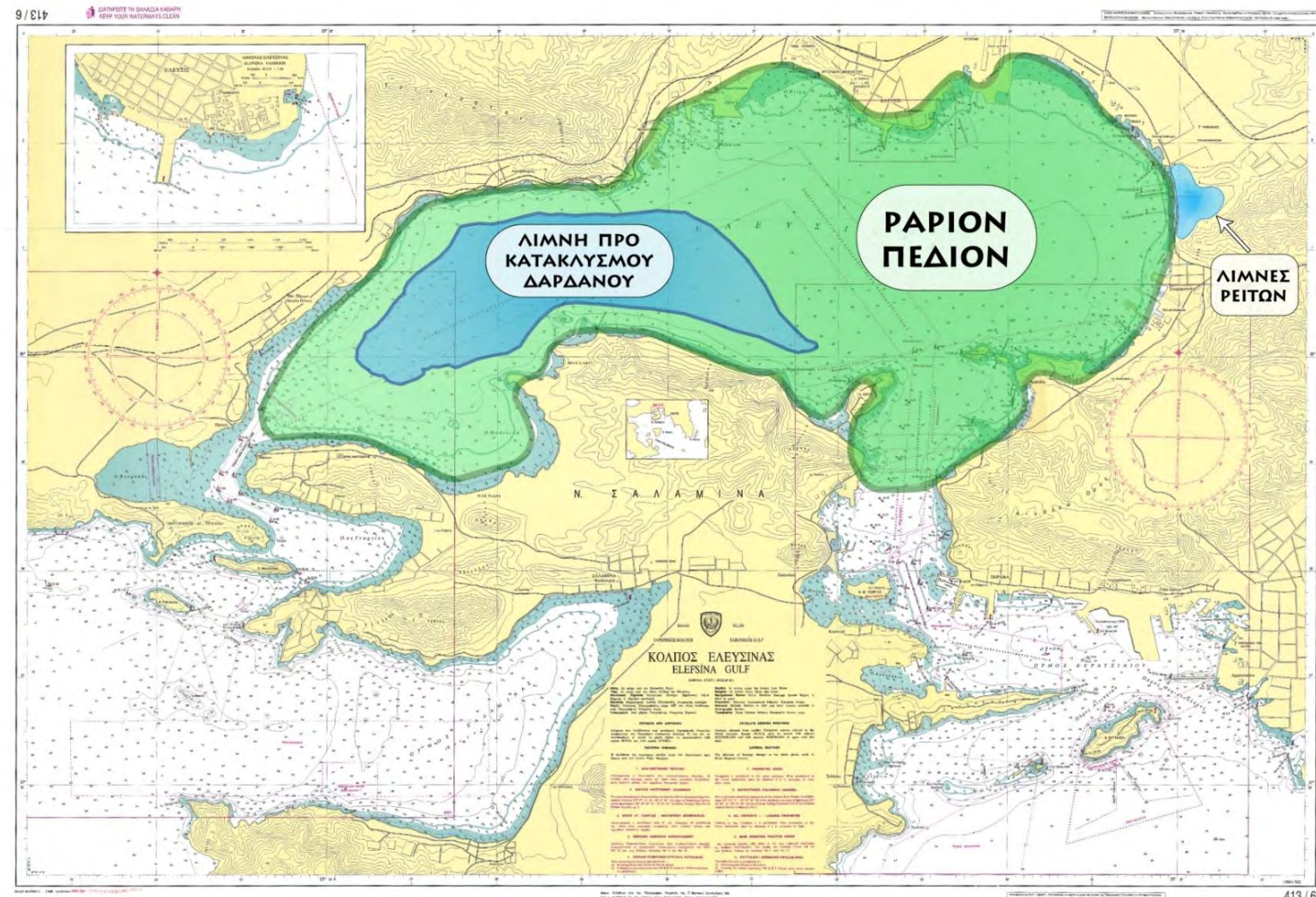
Ἐπιβάλλεται σχετικὴ γεωφυσικὴ ἔρευνα στὸν βυθὸ τοῦ κόλπου τῆς Έλευσίνος.

Ἄν ἐπιβεβαιωθῇ ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ τοῦ ἀντιπλημμυρικοῦ ἔργου, τότε τεκμηριώνεται παλαισιότατ κατοικήσις καὶ γεωργία στὸ Ράριον πεδίο με τεχνικὰ μάλιστα ἔργα, σὲ ἐποχὴ πρὶν τὸν κατακλυσμὸ πού κατέστρεψε νῆσο τὴν Σαλαμίνα (Δάρδανος II).

Εικ. 10 Ἡ μεταβολὴ τῆς μέσης θερμοκρασίας τῆς γῆς καὶ οἱ μεγάλοι Κατακλυσμοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Προϊστορίας : τοῦ Ἠγύγου (Δάρδανος I), τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τοῦ Δαρδάνου (Δάρδανος II). Ἡ τελευταία καταστροφή ἐκ τοῦ ἡφαιστείου τῆς Θήρας παρουσιάζει ἀναλογίες με τὴν παγκόσμια καταστροφὴ τῆς ἐποχῆς Δευκαλίωνος.

«Πολλοὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνανσι ἀνθρώπων, καὶ ἔσονται, **πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγιστα**» (Τίμαιος, 22c). Δύο εἰδῶν καταστροφές προδιαγράφει ὁ Πλάτων στὰ ἔργα του Τίμαιος καὶ Κριτίας. Οἱ μὲν με **ΠΥΡ** (ἀνοδος θερμοκρασίας), οἱ δὲ με **ΥΔΩΡ** (θαλάσσιος σεισμικός κυματοσειρικός-τσουνάμι, γενικευμένες ἡφαιστειακές ἐκρήξεις, παγετωνοποιήσις ἀπὸ παρατεταμένο σκότος, ἀνυψώσεις καὶ καταβυθίσεις). Στὸ δεύτερο εἶδος ἀντιστοιχεῖ ἡ καταστροφὴ ἐπὶ Δευκαλίωνος πού ἐντάσσεται σὲ ἀκολουθία μεγάλων γεωλογικῶν ἀναστατώσεων, με ἑναρξὴ τὴν καταβύθισι τῆς Ἀτλαντίδος. «Μία γενομένη νύξ ὑγρὰ διαφερόντως γῆς αὐτὴν ψιλὴν περιτίθασα πεποιήκεν **σεισμῶν** ἅμα καὶ πρὸ τῆς ἐπὶ Δευκαλίωνος φθορᾶς τρίτου πρότερον **ὑδατος ἐξαισίου** γενομένου» (Κριτίας 112a).

Εικ. 3 Τὸ βυθισμένο Ράριον πεδίο καὶ ἡ Κυχρεία λίμνη δυτικὰ πρὸ κατακλυσμοῦ Δαρδάνου II (6.000 π.Χ.).

«...εἰς δ' ἄρα Ῥάριον ἔξε, φερέσβιον οὐθαρ ἀρούρης τὸ πρὶν» Τὸ Ράριον πεδίο τῆς Έλευσίνος ἀναφέρεται στὸν Ὀμηρικὸ Ὕμνο εἰς Δήμητραν ὡς **ὁ μαστὸς τῆς γῆς ὁ ζωοδότης**, ὅπως ἀκριβῶς ἀπεικονίζεται στὴν εἰκόνα 4, ὅταν τὸ Ράριον πεδίο περιελάμβανε τὸ μετέπειτα ἐναπομεινάν Θριάσιον πεδίο σὺν τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τοῦ σημερινοῦ κόλπου. Πρόκειται γιὰ τὸ βυθισμένο Ράριον πεδίο πού μελετοῦμε. Τὸ διέρρεε ὁ Έλευσινιακὸς Κηφισὸς καὶ ἐκτεινόταν ἕως τὴν Σαλαμίνα καὶ τὴν Ἀμφιάλη. Ὁ Κελεὸς τῆς Έλευσίνος ἦταν σύγχρονος τοῦ Δαρδάνου καὶ τοῦ Κάδμου. Αὐτὸς ὁ Κάδμος ἀναζητῶντας τὴν ἔξαφανισμένη (κατακεκλυσμένη) Εὐρώπη ἦλθε στὴν Σαμοθράκη. Ὅποτε ἐστιάζουμε στὴν ἐποχὴ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Δαρδάνου (Δαρδανέλλια-Ἑλλησποντος). Ὡσαύτως ἡ Δήμητρα (μᾶνα γῆ) ἀναζητῶντας τὴν ἔξαφανισμένη Κόρη **Περσεφόνη** (βυθισμένα ἐδάφη καὶ ἀπώλειες ἀνθρώπων – **πέρσις-φόνος**) ἦλθε στὴν Έλευσίνα.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΩΝ

«Ἐνα γῆς κατακλυσμὸν μέμνησθαι, πολλῶν ἐμπροσθεν γεγονότων» (Πλάτωνος Τίμαιος 23b).

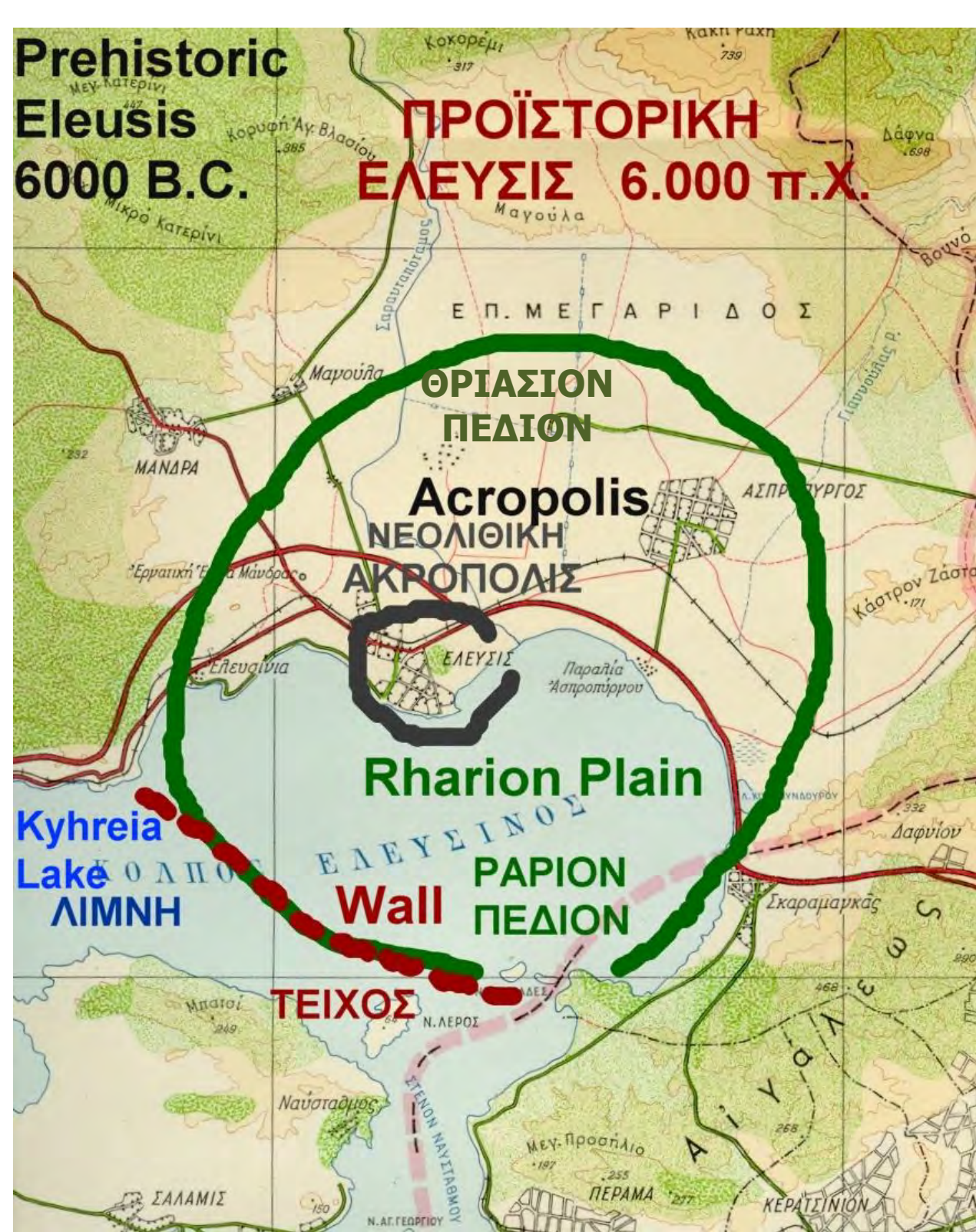
«Πολλῶν οὖν γεγονότων καὶ μεγάλων κατακλυσμῶν ἐν τοῖς ἐνακισχιλίσις ἔτεσιν» (Πλάτωνος Κριτίας).

«Τὸ δὲ ἀληθές ἐστι τῶν περὶ γῆν κατ' οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις» (Πλάτωνος Τίμαιος, 22d).

«Παράλλαξις... τὴν ἀσυμμετρίαν τῶν ἐν γῇ πρὸς τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡκούσας εἰς αὐτὴν ἀπορροίας... συμμετρῶς ἔχοντα διαμένει, ἀσυμμέτρως δὲ φθεῖρεται» (Scholia in Platonem, T22d).

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τήξεως τῶν πάγων τῆς τελευταίας παγετώδους περιόδου (18.000 ἕως 6.000 ἔτη πρὶν ἀπὸ σήμερα) ἡ στάθμη τῆς θάλασσας ἀνῆλθε κατὰ 125 μέτρα, βυθίζοντας ὅλες τις παραθαλάσσιες τότε περιοχές καὶ σχηματίζοντας νέες ἀκτογραμμές.

Σῶζεται χαρακτηριστικὴ διήγησις ἀλιέως-δύτου τῆς Έλευσίνος, πού ἀναφέρει ὅτι ἔβγαζε σφουγγάρια πάνω στὶς πέτρες ἐνός ἀρχαίου μώλου, ὁ ὁποῖος ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόλαο ἕως τὸν Σκαραμαγκά, βουτώντας ἀνοιχτὰ στὸν κόλπο σὲ βάθος 18 ὀργιῶν (27 μ.).

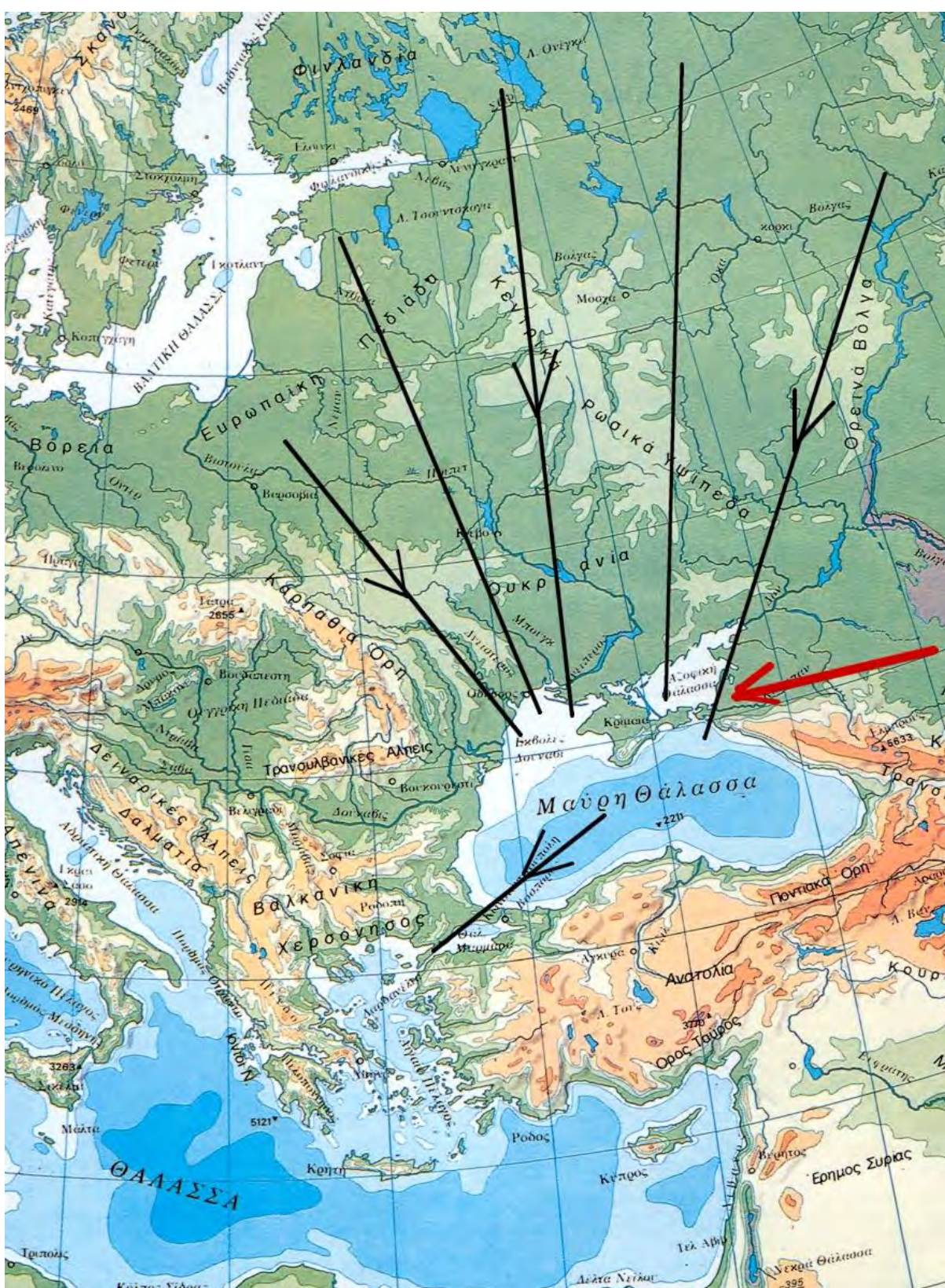

Εικ. 4 Ἡ προϊστορικὴ Έλευσίς πρὸ σχηματισμοῦ τῆς Σαλαμίνας ὡς νήσου.

Ἡ μικρὴ κλίσις τοῦ πεδίου σὲ συνδυασμὸ με τὴν ἀνοδο τῆς στάθμης τῆς λίμνης κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδο προκαλοῦσε ζημιὰ στὶς καλλιέργειες πράγμα πού ἀπαιτοῦσε τὴν κατασκευὴ ἐνός ἀντιπλημμυρικοῦ ἔργου (ἐνός τεύχους).

Εικ. 7 Ἡ σταδιακὴ διαμόρφωσις τῆς ἀκτογραμμῆς στὴν νοτιοδυτικὴ Ἀττικὴ (Σαρωνικὸς κόλπος) σὲ χάρτη τοῦ Ἡλία Μαριολάκου (ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΙ)

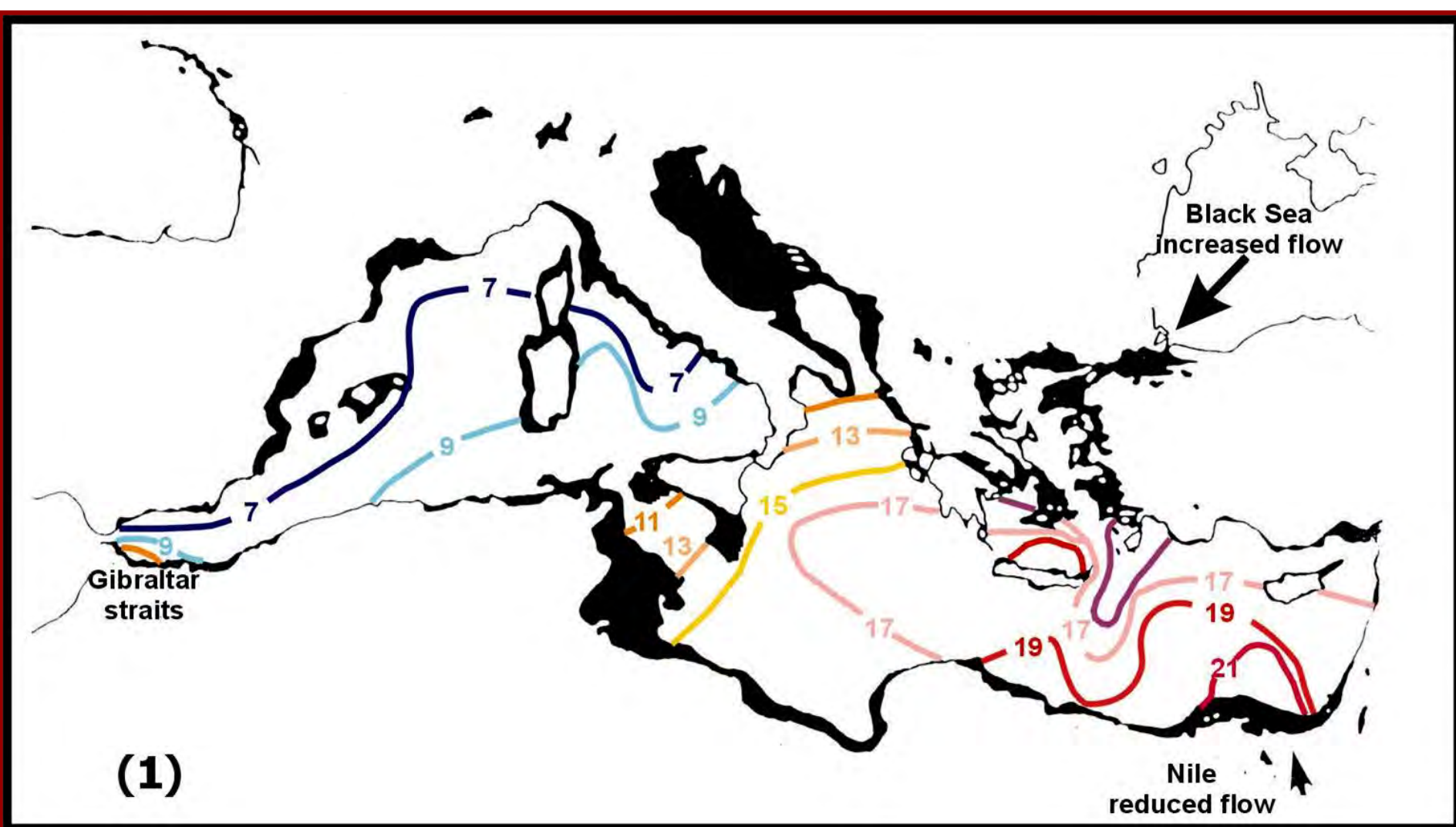
Εικ. 9 Ὁ πρῶτος Κατακλυσμὸς (Δάρδανος I) εἶχε φορὰ τῶν ὑδάτων ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο πρὸς τὸ Αἰγαίον, καὶ συνέβη τὸ 12.500 π.Χ.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΙ

«Τὸ γὰρ ἐν τῷ Πόντῳ πέλαγος ...μέχρι τοσούτου πεπληρῶσθαι διὰ τῶν εἰσερόντων ποταμῶν, μέχρις οὗτο ...τὸ ρεῦμα λάβρως ἐξέπεσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον... καὶ τῆς ἐπιπέδου γῆς ἐν τῇ Σαμοθράκῃ θάλατταν ἐποίησε... ὡς καὶ πόλεων κατακεκλυσμένων» (Διόδωρος Σικ. E47,4).

Ἐπειδὴ καταγράφεται ὁ πρῶτος αὐτὸς Κατακλυσμὸς με λεπτομέρειες στὰ ἀρχαία μας κείμενα, κατὰ μείζονα λόγο συνάγεται πῶς καὶ ὁ ἐπόμενος δύο Κατακλυσμοὶ πού ἱστοροῦνται εἶναι ἐπίσης ὑπερκτοί.

«**Τρεῖς ἱστοροῦσι γενέσθαι κατακλυσμοὺς**, πρῶτον τὸν ἐπὶ Ἠγύγου, δεύτερον τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος, ὅτε καὶ τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν ὄρη διέστη, τρίτον τὸν ἐπὶ Δαρδάνου, ὃς ἐβασίλευσε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῆς ἀντίπερα Σαμοθράκης ἡπείρου» (Scholia in Platonem, T 22a).

Εικ. 11 Θερμοκρασία ἐπιφανείας θαλάσσης κατὰ τὴν κορύφωσι τῆς τελευταίας παγετώδους περιόδου (18.000 ἔτη π.α.σ.) σὲ περίοδο χειμῶνος (Μαρριολάκος).

Στὴν Έλευσινιακὴ παράδοσι ἀναφέρεται ὡς οἰκιστῆς τῆς Έλευσίνος ὁ ὁμώνυμος υἱὸς τοῦ Ἠγύγου καὶ τῆς Δαείρας, πού **ἔκτισε τὴν πόλιν μετὰ ἀπὸ κατακλυσμὸ**. «Έλευσίνα δὲ ἦρσα ἀφ' οὗ τὴν πόλιν ὀνομάζουσιν, οἱ μὲν Ἑρμοῦ παῖδα εἶναι καὶ Δαείρας... τοῖς δὲ Ἠγυγον εἶναι πατέρα Έλευσίνι» (Παυσανίου Ἀττικά I,38,7). Καὶ ἀκόμη, «φαμέν τοῖνυν Ἠγυγον, **ὃς τοῦ πρώτου κατακλυσμοῦ γέγονεν ἐπώνυμος** πολλῶν διαφερέντων διασωθεῖς... **ὃς ἔκτισεν Έλευσίνα**» (Εὐσέβιος.Ε. Προπ). Ἐτι, «Κρανσοῦ υἱὸς Ράρος» (Λεξ. Ἡσυχίου), ἐξ οὗ **Ῥάριον** τὸ πεδιον, ἐνῶ ἐπὶ Κρανσοῦ συνέβη ἡ ἐπομένη μεγάλη καταστροφὴ, ὁ τοῦ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸς.

Ἡ προϊστορία τῆς Έλευσίνος εἶναι ἐπομένως συνυφασμένη με τοὺς Κατακλυσμοὺς